

Nr 83

Av fru Hultell m.fl., angående förening från passagerarfartyg genom utsläpp av toalettavfall m.m.

(Lika lydande med motion nr 125 i Andra kammaren)

Föreningen av havs- och sjövattnen genom toalettavfall har under senare tid uppmärksamrats. Därvid har intresset kretsat kring utsläppen från land varvid föga uppmärksamhet har ägnats åt sjöfartens toalettavfall.

Den ökade passagerartrafiken till sjöss har inneburit en konstaterad vattenförening. Exempel på detta utgör nedsmutsningen och algbildningen i vattnet i Stockholms norra skärgård vars farvatten trafikeras av de s.k. Finlandsbåtarna. Ett arbete att uppföra reningsverk av avloppsvatten på land förefaller att vara ett omotiverat företag — trots den kvantitativa skillnaden — om inte motsvarande åtgärder vidtages på främst passagerarfartygen.

Enligt nuvarande bestämmelser har länsstyrelserna i samtliga kustlän, genom tillämpningsföreskrifter till 1956 års oljeskyddslag, möjlighet att beivra nedskräpning från fartyg inom respektive läns vattenområde till territorialgränsen. I samband därmed har dock undantag meddelats för regelmässig användning av fartygs WC-anläggning i dessa vattenområden. Från nämnda länsstyrelser sida föreligger således en möjlighet att föranstalta om förbud mot utsläpp av avfallsvatten från fartyg, vilken dock inte har tagits till vara.

Av hamnordningen för Stockholms stad av den 9 juni 1959 framgår av § 19 mom. 2 att avfall som kan förorsaka olägenheter inte får utsläppas inom hamnområdet samt i mom. 3 att särskilt är stadgat rörande förbud mot utsläpp av avfall o.d. i vattnet. Av en särskild stadga, fastställd av ÖÄ den 28 februari 1957 efter samråd med sjöfartsstyrelsen, framhålls följande rörande vattenföreningar från fartyg:

”I samtliga inom Stockholms stad belägna vattenområden (även insjöar och vattendrag) må från fartyg — varunder inbegripes jämväl mindre farkoster — ej uttömmas vätska eller utsläppas eller utkastats avfall av slag, som nedan sägs i sådan omfattning eller på sådant sätt att därigenom kan uppkomma skada i djurlivet eller olägenhet för sjöfart eller fiske eller för strandägare eller badare.”

Förbudet säges därefter omfatta bl.a. olja, bensin, fotogen samt fast avfall såsom sot, aska, sopor, glas eller köksavfall. Därefter framhålls: ”Förbudet innebär icke hinder mot regelmässig användning av fartygets vattenklosettanläggningar.” Dispens kan sålunda föreligga mot ett förbud mot utsläpp av WC-avfall.

Ett näraliggande problem är nedskräpningen genom fast avfall från fartyg och båtar. För att främja strävandena att hålla stränder och vatten rena har medicinalstyrelsen under 1967 utgivit en broschyr med råd och anvisningar angående omhändertagande av sopor och avfall från fartyg. Broschyren föreslår bl.a. uppsamlingsanordningar för avfall både ombord och i hamn. I den mån dessa rekommendationer följes är dock problemen inte lösta beträffande fartygens WC-anläggningar.

Av en skrivelse från Stockholms hamn till hamnmyndigheterna i ett antal större hamnstäder i Nordeuropa framgår att inga nämnvärda åtgärder vidtagits för att förhindra utsläpp av spillvatten från respektive hamnar (Svenska Stadsförbundets Tidskrift 5/1967). Ett undantag utgör emellertid ett antal dockor i Londons hamn där enligt gällande bestämmelser fartygens toaletter skall hållas låsta. Som en konsekvens av detta stadgande tillhandahåller hamnen toalettanläggningar längs kajerna. Bestämmelserna berör inte fartyg utrustade med tillfredsställande avloppsreningssystem eller uppsamlingstankar. Nya kajplatser förses med ledningskopplingar, som avses kunna anpassas till fartygs utlopp för anslutning till stadens avloppsledningar.

I USA har längre gående åtgärder vidtagits för att förhindra spillvattenutsläpp från fartyg. Ett förbud mot utsläpp av spillvatten från fartyg förefinns sålunda i Stora sjöarna. I Chicago utfärdade myndigheterna under 1965 bestämmelser angående förbud för spillvattenutsläpp från alla fartyg i hamnen och inom vattenområden på ett avstånd av 4 miles från intag av vatten för allmän konsumtion. Vidare har förslag framlagts om federala bestämmelser från och med 1967. Dessa bestämmelser innebär bl.a. förbud för alla fartyg som trafikerar sötvattensjöar och floder att uttömma toalettvattnet inom vattenområden på ett avstånd av 3 miles från intag av vatten för allmän konsumtion. Efter bestämmelsens ikraftträdande kräves av nykontrakterade fartyg och av de som blir föremål för väsentlig ombyggnad att de inom USA:s farvatten endast tömmer toalettvattnet som uppfyller vissa angivna föreskrifter beträffande rening. I Canada tillämpas likartade bestämmelser från 1966, vilket dock berör fartyg av alla nationaliteter kölsträckta eller kontrakterade efter nämnda år.

Först efter åtskilliga år kommer samtliga större fartyg i USA att beröras av bestämmelsen. Lagstiftningens målsättning blir således endast uppnådd på mycket lång sikt.

Ett resultat för Sveriges vidkommande på detta område torde även behövas på lång sikt. En lagstiftning mot utsläpp av toalettavfall från fartyg i svenska hamnar och skärgårdar skulle sannolikt endast — liksom i USA och Canada — komma att beröra nyproduktion och ombyggnad av fartyg. Om man å redan befintliga fartyg tvingades konstruera uppsamlingstankar skulle kostnaderna härför hårt drabba sjöfartsnäringen och konkurrensen med utländska rederier bli ogynnsam.

Åtgärder för att förhindra utsläpp kunde emellertid tänkas behöva vidtagas på passagerarfartyg i linjetrafik, d.v.s. fartyg med regelbundna tätt återkommande turer där föroreningen i de vatten fartygen trafikerar är påtaglig. Ett hinder är emellertid att de flesta fartyg inte har utrymmen tillgängliga för avloppsbehållare, vilket t.ex. lär vara fallet med de s.k. Finlandsbåtarna. En lagstiftning mot utsläpp kan således inte bli effektiv vid lagens ikraftträdande utan först många år senare. Av denna anledning kan det tyckas angeläget att snarast undersöka det nuvarande och framför allt det kommande behovet av ett förbud mot WC-utsläpp från fartyg inom svenskt vatten. Initiativ i denna riktning har bl.a. tagits av Vattenvärnet och av sjöfartsstyrelsen i en skrivelse till kommunikationsdepartementet av den 13 oktober 1967.

För att förhindra utsläpp av spillvatten i främst hamnområden tycks fyra teoretiska möjligheter föreligga:

- 1) avloppsledning från fartygen till stadens avloppsnät,
- 2) förbud mot användning av toaletter o.d. ombord,
- 3) uppsamling av spillvatten ombord i septiska tankar e.d. samt
- 4) rening av spillvatten före utsläpp.

Det tredje av dessa alternativ förefaller vara det mest realistiska och lättast arrangerade. Förfaringssättet förutsätter emellertid att avloppsvattnet utsläppes till havs eller öppet vatten — en mindre lyckad lösning för de passagerarfartyg som går inomskärs, där det fjärde alternativet förefaller vara det enda möjliga.

Frågan om utsläpp av spillvatten från fartyg är emellertid inte endast en svensk angelägenhet. En framstöt i frågan bör även uppmärksammas och göras till föremål för övervägande av berörda sjöfartsnationer.

Med stöd av vad som ovan anförts hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att kommittén för ett renare samhälle erhåller i uppdrag att utreda den förorening som förorsakas av passagerarfartygens utsläpp av toalettavfall,

att de i motionen anförda synpunkterna angående fartygs utsläpp av spill- och toalettavfall delgives den mellanstatliga rådgivande sjöfartsorganisationen — IMCO — varvid frågan kan uppföras på dagordningen för kommande rådsmöte eller handläggas direkt av IMCO:s underkommitté för oljeskadefrågor.

Stockholm den 18 januari 1968

Mary Hultell (h)

Arvid Enarsson (h)

Roland Lundberg (h)

Paul Brundin (h)